

A LYUKAS ZÁSZLÓ

Több éves munka után elkészült az 1956-os Magyar Forradalomról, annak hosszútávú következményeiről és a kommunizmus összeomlásáról szóló új dokumentumfilm: *A lyukas zászló [Torn from the Flag]*. Hátra van még a film forgalmazása, beharangozása, fesztiválokra és versenyekre, az Oscar® versenyre való benevezése, valamint más adminisztratív munkák, melyek még hónapokba telhetnek, adományoktól és támogatásoktól függően.

Tegnap láttam 'A lyukas zászló' című filmet. Nem elég végignézni ahhoz, hogy egy ilyen horderejű alkotásról írjak, de megteszem a tölem telhető legjobbat.

A producer-rendező-író, **Kovács Klaudia** egy fiatal hölgy, aki az ősi magyar városban, Egerben született évtizedekkel azon események után, amelyek a filmben játszódnak: amikor a zászlóból a kommunizmus jelképét kivágták. Neki nincsenek személyes élményei azokból az időkből. Tizenévesen hagyta el Magyarországot és telepedett le azzal az eltökélt szándékkal, hogy lesz belőle „valaki” Hollywoodban, abban a városban, amelynek oly’ gazdag a magyar öröksége.

Budapesten voltam én is 1956 október 23.-án, s így valamelyest elfogult vagyok. Klaudia nézőpontja egészen más, s ez teszi lehetővé, hogy tárgyilagosabb lehessen mint a kommunizmus előtti, a kommunista uralom alatti és közvetlenül a forradalom utáni napok résztvevői. Előítéletek nélkül kezdi utazását a múltba és kutatja, majd bemutatja mindazt, ami megelőzte az 1956-os Magyar Forradalom előtti időket, magát a Forradalmat, annak következményeit és azt, hogy mindez hogyan helyezkedett bele a nemzetközi eseményekbe és kapcsolatokba.

Ez a film túllép az 1956-os Magyar Forradalmon, amelynek szimbóluma a lyukas zászló. A filmben megjelenített történet 1945-ben kezdődik, amikor a Második Világháború után a Szovjet Hadsereg megszállta Magyarországot és folytatódik az azt követő évekkel 1991. június 19.-ig, amikor az utolsó orosz katona elhagyta Magyarországot és a Szovjetunió szétesett.

2002-ben, miután Klaudia megírta a film szinopszist, regisztráltatta az *Amerikai Írók Szövetsége*nel. 2004-ben szerződtette **Hules Endrét**, hogy megvalósítsa Klaudia elképzelését: írjon abból egy teljes forgatókönyvet.

Hules Endre, forgatókönyvíró és rendező, akkorra már tiszteletreméltó szakmai háttérrel rendelkezett. Karrierje annó még Magyarországon kezdődött. A pécsi és a szegedi Nemzeti Színházak rendezője volt. Darabjai szerepeltek a Biennale de Paris, a Williamstown Theatre Festival, a Shakespeare World Congress és a világ más színpadjain is. Színdarabjai és forgatókönyvei világszerte ismertek.

Rövidesen forgatásra kerül a „*Prima Primavera*” forgatókönyve, ami egy angol-holland-bolgár-magyar koprodukció. 2008-ra tervezik egy kanadai-magyar közös vállalkozásként készülő filmjét, mely egy lányról szól akit halálra táncoltatnak. Ezt a filmet ő rendezi majd saját forgatókönyve alapján. E két film mellett forgatókönyve, *Vajk és Izabella*, amit a Satellit GmbH részére írt, elnyerte a European Media Foundation pártfogását. Rövidtávú terve az, hogy megrendezi Szabó-Palócz Attila *Oedipus c.* alkotását. Hules Endre több mint száz film és TV darabban szerepelt színészként. Színészi teljesítményeiért a Screen Actors Guild (Filmszínészek Szövetsége) külön díját is megkapta. Oktatott írókat, rendezőket és színészeket Európában, Japánban és az Amerikai Egyesült Államokban, mint például a New York-i Egyetemen és most Stephen Spielberg alma materében, a Dél-Kaliforniai Egyetemen (USC).

Az alkotó gárdához tartoznak még, többek között, **Kovács László** (díjnyertes operatőr), **Zsigmond Vilmos** (Oscar® díjas operatőr), **Adams George** (társproducer), **Honti Zoltán** (operatőr), **Hubbard Stephanie** (vágó) és **Horváth Chris** (zeneszerző). Ezek mellett még kétezzer személy segítette és támogatta a film létrejöttét.

Külön említést érdemel George Adams társproducer a film elkészítésében kifejtett munkájáért aki egyébként díjnyertes rendező és az első naptól kezdve dolgozott Klaudiával *A lyukas zászló* című filmben. Ő volt az, aki felismerte Klaudia különleges tehetségét a film-készítés és rendezés terén, majd arra bízta Klaudiát, hogy a filmet elkészítse.

George 15 éves szakmai gyakorlattal rendelkezik. Producere, rendezője és szerkesztője volt több független filmnek. Nevéhez fűződnek dokumentumfilmek és TV műsorok, mint pl. a *Dead World* (Halott világ) amit az IFILM kiemelt mint Halloween-i szelekció. Másik filmje a *Gems* (Ékkövek) rövidfilm, melyben Klaudia volt a főszereplő és elnyerte a Torrance Kábel TV „Legjobb Rövidfilm” díját. Más alkotásai között voltak az *It Hurts to be a Rebel* (Lázadónak lenni fájdalmas) dokumentumfilm egy gengszterbanda tagjairól és a *Max* című videófilm mely egy Los Angeles utcáin élő hontalanról szól.

George még díjnyertes színházi rendezője több jól ismert darabnak: a *The Insanity of Mary Girard* (Girard Mária elmezavara), amelyben Klaudia is szerepelt főszereplőként és díjat is kapott alakításáért New Yorkban. Ezt a színművet felterjesztették a *Spotlight On* Legjobb Rendező díjra és elnyerte a Legjobb Szereplők díját is. A *Fool for Love* (A szerelem bolondja) elnyerte a Legjobb Színmű és a Legjobb mellék-szereplő díjakat. A *The Boys Next Door* (A szomszéd fiúk) elnyerte a *Dramalogue* Legjobb Szereplők díját. Sikerei közé tartoznak még a nyugati parton bemutatásra került Hercule Poirot pszichodráája: *Black Coffee* (Fekete kávé) és a nagy sikerű *Love Letters* (Szerelmes levelek), amelyben az amerikai TV sztár, Ross Marion volt a főszereplő.

Egyike a háttérben működő dinamikus erőknél a nyelvész diplomával rendelkező Tóth Kinga. Anyanyelvi szintű angol tudása és közel-tökéletes magyar nyelvismerete nélkülözhetetlen szaktanácsadóvá tették e többnyelvű film készítése során. A dialógusok oly következetesen és simán olvadtak egybe, hogy nem is vettem észre, hogy a filmben négy nyelven beszélnek.

A *lyukas zászló* bemutatja a korabeli történelmi eseményeket, bemutatja a háború utáni éveket, a Rákosi-korszakot, a vidéki életet és annak ünnepeit interjúkon, levéltári film részleteken és fényképeken keresztül. Szerepet kapnak ebben az '56-os harcok, a rombolások, nemzetközi film-híradók, felvételek és így tovább.

A dokumentumfilm története interjúkon keresztül bontakozik ki. A megkérdezettek felidézik emlékeiket, időnként elérzékenyülve, analizálva emlékeznek a rég-múlt napokra. Ők egy különleges csoportot alkotnak: szemtanúi és résztvevői a történelemnek, akik befolyásolták azokat a sorsdöntő napokat.

Az interjúk és az események hanganyaga magyar, angol, orosz és olasz nyelveken van felveve. Az angol filmfeliratok jól szerkesztettek.

Kiválóan van kiválasztva a kísérő zene, részben lassú és temperamentumos klasszikus zenei darabokból áll, mely kiemeli az események helyzetét, hangulatát. Kommunista munkásmozgalmi dalok gyermekkori emlékeket idéznek fel. A hanganyag szerkesztése/vágása nem lehetett volna jobb.

A film első felében ősi magyar dallamokat is hallunk: „Megütik a dobot” **Kozák József** hangszerelésében, a magyar *Duda zenekar* előadásában.

Gyönyörű magyar népzene hallunk a film záró-akkordjaiban mely még sokáig fülemben csengett. **Zsigmondi-McCraven Ágnes** „Széki Dal”-t énekel. „*Zsigmondi Ágnesnek van a legszebb hangja a magyar énekesek között*” írta a budapesti *Valóság*. „...különlegesen finom és vonzó. Visszafogott érzelgősséggel énekel... rögtönzései olyanok, mint a dzsessz, de magyar sajátossággal” írta a párizsi *Liberation*. Ágnes Budapesten született. 1972-ben lett tagja a jól ismert *Bihari népi-tánc együttesnek*, mint szólista és furulyás. Első nemzetközi körútját 1974-ben tette, mint a híres *Rajkó Együttes* szólistája, közben tanulmányait a budapesti *Bartók Béla Konzervatóriumban folytatta*.

A film azzal zárul, hogy köszönetet mond és elismeréssel adózik mindazoknak, akik segítették a *lyukas zászló* [*Torn from the Flag*] elkészítését, valamint illően emlékezik meg mindazokról, akik életüket adták a szabadságért, a szabadság eszméjének megértéséért.

Műszakilag hadd foglaljam össze röviden: habár ez a film korlátozott költségvetéssel készült, mégis magas színvonalú alkotás mely kielégíti a legmagasabb elvárásokat és követelményeket. Kovács László és Zsigmond Vilmos közbenjárásának köszönhetően a *Panavision* és a *Technicolor* fő támogatóivá váltak e filmnek. *Panavision* a forgatáshoz szükséges berendezést és eszközöket biztosította, míg a *Technicolor* az utómunkákhoz biztosította a szükségéseket. Kiváló a vágás: gyorsan pergő. Nincs elvesztegetett idő; nem vontatott, nincs üres 'töltelék'. Ahol egy kép vagy egy mondat elengedő ott csak annyit alkalmaztak.

Ma, egy olyan világban mely sokkal kegyetlenebb mint az 1950-es évek voltak, egy olyan világban, ahol naponta ki vagyunk téve terrorizmusnak mint Közép-keleten vagy Irakban, érzéketlenné válunk az erőszak és annak hatása ellen. Ennek a filmnek le kellett küzdenie ezt a nehézséget. A kommunizmus magyarországi borzalmaait a jelenlegi háttérben mutatja be anélkül, hogy az eseményeket eltűlozná. Ugyanakkor nem szít gyűlöletet.

Pontosan és elfogulatlanul mutatja be a forradalom hatását a világ-eseményekre: a nyugati országok pozitív és negatív reagálását. A konklúzió nincs verbalizálva, a néző megalkothatja saját véleményét. Végül is ez egy dokumentumfilm, mely a történelmet mutatja be.

A film nem hatol a jelen magyarországi állapotok mélyére és meg sem próbálja elemezni az 1991 utáni magyarországi életet. A Kádár korszakba bepillantást ad statisztikai adatok felvillantásával az öngyilkosságokról, alkoholizmusról és a kihaláshoz vezető negatív születési arányokról.

Bár ez egy dokumentumfilm, lényegében nevezhetném történelmi leckének is, olyannyira, hogy teljesen lenyűgözött. Fogva tartja figyelmünket túlzások és szenzációhajhászás nélkül, annak ellenére, hogy sokszor így ábrázolják az 1956-os Magyar Forradalmat. Ezen a filmen keresztül mindannyian megértjük, igazán mit is jelent a szabadság.

A következő személyek mondják el a történeteket (az itt közölt felvilágosítás megadja kik hol és mikor éltek meg az 1956-os Forradalom napjait és utóhatásait, s ma hol élnek): **Von Atkár Arisztid**, szül. 1926 – Diák, osztály-idegen politikai fogoly, tudósító, kém, a németországi Münchenben él. **Bálint László**, szül. 1940 – Állambiztonsági Ügynök, szerző, Magyarországon él. **Berecz János**, szül. 1930, magyar kommunista politikus, az MSZMP Központi Bizottságának tagja, a Propaganda Bizottság vezetője, író, filmkészítő, üzletember. **Dózsa László**, szül. 1942 – gyermek felkelő (lázdó), kétszer is halottként hagyták magára a forradalom alatt, népszerű színész, Magyarországon él. **V. I. Fomin**, szül. 1925 – Szovjet katonai tolmács Budapesten 1949-56 között, nyugdíjas, Moszkvában él. **Dr. Gino Ragno**, olasz diák vezető, politikus, Olaszországban él. **Göncz Árpád**, szül. 1922 – író, politikus, 1953-ban a Nagy Imre kormány tagja. Nyolc évet töltött börtönben, feketelistán volt. Az első, szabadon választott Magyar Köztársasági Elnök 1990-2000. Nyugdíjas, Budapesten él. **Horn Gyula**, szül. 1932. Kommunista hivatalnok, parlamenti képviselő, miniszter, külügyminiszter, miniszterelnök 1994-1998, Budapesten él. **Kemenes Inez**, szül. 1937 – kommunista ifjúsági költő, felkelő (lázdó), fordító, Magyarországon él. **Lassan György (George)**, szül. 1936 – Szerszámkészítő, felkelő vezér, Nyugatra menekült, alapító tagja a Magyarok Világ Szövetségének, az Egyesült Államokban él (USA). **Mismas György (George)**, szül. 1935 – Gyermekkorában politikai okokból kitelepítették, gyári munkás, felkelő, Nyugatra menekült, üzletember, az Egyesült Államokban él (USA). **Nagy Árpád**, szül. 1927 – Földműves, kommunista politikai aktivista, titkosszolgálati ügynök, rendőr őrnagy, ÁVO-ellenes aktivista, nyugdíjas, Magyarországon él. **Pongráz András (Andrew)**, szül. 1939 – Diák, felkelő, üzletember, Arizonában él (USA). **Porubszky „Potyka” István**, szül. 1931 – Diák, gyári munkás, felkelő vezér, kommunista-ellenes nacionalista aktivista. Nyugatra menekült, majd 1989 után visszatért Magyarországra, művész, nacionalista aktivista, alapítója az '56 Anti-Bolsevista Társulatnak (törvényen kívüli). **Pozsgay Imre**, szül. 1933 – Földműves, kommunista politikai aktivista, kommunista hivatalnok, államtitkár. Mint államtitkár, 1989-ben kijelentette, hogy az 1956-os esemény „népfelkelés” volt, ezzel megnyitva az utat a politikai változás és a több-párti választások előtt; 1989-ben tevékenysége megnyitja a határt Ausztria felé, Politikai Tudományok egyetemi professzora Magyarországon. **Szalay Róbert**, szül. 1930 – Magyar katonatiszt, felkelő, politikai fogoly, tanár, történész, szerző, Magyarországon él.

Szlama Árpád, szül. 1934 – Magyar katonatiszt, felkelő; nehéz-fegyvereket szállított Budapestre, 15 évet töltött börtönben, aktivista, szerző, Budapesten él. **Tóth Emery (Imre)**, a forradalom alatt minisztériumot vezetett, tanácsadója volt a Külügyminisztériumnak, Nyugatra menekült, filmkészítő, az Egyesült Államokban él (USA). **Várnai Ferenc**, szül. 1928. Náci ellenállási harcos, kommunista hivatalnok, a magyar Antifasiszta Ellenállási Harcosok Szövetségének alelnöke és a Magyar Civil Fórum elnöke. **Vassiliou George** 1956 előtt politikai menekült Magyarországon, kommunista aktivista, közgazdász, Cyprus Elnöke (1988-1993), gyáros, Cyprus szigetén él. **Szabó Zs. Rózsa** Diák, tanító, író, kiadó, Budapesten él. **Dr. Otto von Habsburg**, szül. 1912 – Negyedik Károly Császár fia, a Habsburg

család feje. Az Osztrák-Magyar Birodalom trónörököse (lemondott 1961-ben), a Pán-Európai Szövetség elnöke, az Európai Parlament tagja, történész, szerző, előadó, Németországban él. **Dr. Henry Kissinger**, szül. 1923 – USA külpolitikai tanácsadó, a Nemzetbiztonsági Tanács vezetője, Nobel díjas (1973), USA Állam titkár (1973-77) a Kissinger Associates Inc tanácsadó cég tulajdonosa, szerző, előadó. **Dr. Békés Csaba**, történész. **Dr. Berend T. Iván** közgazdász, történész, A Magyar Tudományos Akadémia korábbi elnöke, a Kelet-Nyugat Tanulmányok Intézet elnök-helyettese az Európai és Eurázsiai Tanulmányok Centrumának igazgatója (University of California at Los Angeles, UCLA). **Dr. Richard M. Filipink** – történész, Eisenhower életrajzírója. **Dr. Mark Kramer** a Harvard Egyetem történésze, a Kelet-Európai Intézet vezetője, Boston. **Dr. William Taubman** *Hruscsov* életrajzírója, Pulitzer-díját *Hruscsov: Az Ember és a Kora* című művéért kapta 2004-ben; Politikai Tudományok professzora az Amherst Kollégiumban. **Dr. Nagy András** Egyesült Nemzetek, specialista, a *The Bang-Jensen Case* (A Bang-Jensen Eset) szerzője, a veszprémi egyetem professzora.

Dokumentációs kutatás: **Bonnie G. Rowan**, - USA; – **Alexander Kandaurov**, - Oroszország – **Varga János**, - Magyarország.

Történelmi tanácsadók: **Dr. Csihák György** - Magyar Történelmi társaság, Zürich; **Professor Kramar Zoltán**, Central Washington Egyetem; **Dr. Rainer M. János**; **Dr. Sager Péter**; **1956-os Magyar Forradalom Történelmi Intézet.**

Történelmi háttér adatok: **Nikita S. Hruscsov** (1894-1971), a Szovjetunió vezetője 1953-1964, a Szovjet Kommunista Párt főtitkára 1953-1964; 1956. február 25.-én elítélte Sztálin bűntetteit, 1964-ben eltávolították pozíciójából egy Leonid Brezsnyev által szervezett puccs után. **Joseph V. Sztálin** (1879-1953) – A Szovjetunió vezetője (1923-1953); több millió ember haláláért felelős, természetes körülmények közt hunyt el. **Dwight D. „Ike” Eisenhower** (1890-1969) – Amerikai generális, USA Elnök 1952-1960; 1969-ben hunyt el szívinfarktusban. **Kádár János** (1912-1989), a Magyar Kommunista Párt vezetője a II. Világháború alatt, Belügyminiszter 1948-1950, politikai fogoly 1951-53, a Nagy Imre Forradalmi Kormány tagja 1956 október 24 – 1956 november 4, államfő a forradalom leverése után 1956-1988, életbe léptette az Új Gazdasági Rendszert 1967-1968; természetes körülmények közt hunyt el 1989-ben. **Nagy Imre** (1896-1958). Harcolt az 1917-es orosz forradalomban, száműzetésben élt a Szovjetunióban, 1945-ben visszatért Magyarországra, 1948-ban földművelésügyi miniszter, miniszterelnök 1953-55, kitiltották a Kommunista Pártból 1955-ben, Miniszterelnökké kiáltották ki a forradalom alatt 1956. október 24. – 1956 november 4; letartóztatták miután a Szovjet Hadsereg letörte a forradalmat, a Kádár-kormány kivégezte 1958-ban, majd rehabilitálták és újratemették 1989-ben. **Rákosi Mátyás** (1892-1971) – Kommunista politikus, Népbiztos az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság idején. Több éves száműzetésben élt a Szovjetunióban, utána a magyar Kommunista Párt első titkára lett (1945-1956), miközben több kormányhivatalt töltött be. „Sztálin *legjobb tanítványa*” néven emlegette magát, megszervezte és uralta a diktatórikus államot. 1956 augusztusában a Szovjet Központi Bizottság utasítására Rákosi kiutazott a Szovjetunióba, ahol 1971-ben meghalt.

* * *

Leslie Eloed, June 19, 2007.

TORN FROM THE FLAG

After years in preparation, the new documentary film *TORN FROM THE FLAG [A lyukas zászló]* about the fall of Communism and the far-reaching effects of the 1956 Hungarian Revolution has finally reached the point of completion.

There is still work to be done as far as marketing, publicity, entry to various festivals, the Oscar® race, other important competitions and administrative work that may still take months to complete, depending on receiving the necessary funds, e.g. donations.

I saw *TORN FROM THE FLAG* yesterday. One single screening may be less than I would prefer as an ideal preparation to write about a creation of this magnitude. I will still attempt to do my best. First, I examine the facts and then I present my impressions and emotional reaction.

The Producer-Director-Writer, **Klaudia Kovács**, a young lady from the ancient town of Eger in Hungary, was born decades after the events portrayed in the film, after the 'flag was torn.' She has no personal memories of those times. After her teen years, she left Hungary and settled in Los Angeles, with the will and passion to become a "somebody" in Hollywood, the town rich with so much Hungarian heritage.

I was in Budapest on October 23, 1956. Klaudia however has a different viewpoint that allows her to be far more objective in her film *Torn from the Flag* than those who participated in the pre-communist, communist and post-revolutionary events. To her historical perspective she carries no personal baggage as she begins her journey into the past, to research and present a picture of the precursors of the 1956 Hungarian Revolution, the Revolution itself, and its aftermath, and also how it fits into the scheme of international events and relationships.

This film deals with far more than the Hungarian Revolution of 1956 as symbolized by the flag that was torn. It goes well beyond that historical event. The story starts in 1945 with the Soviet army's occupation of Hungary at the end of WWII, and continues through the years until the last Russian soldier leaves Hungary on June 19, 1991 and the Soviet Union falls apart.

After Klaudia wrote the story of the film and the synopsis, she submitted it to the *Writer's Guild of America* in 2002. In 2004, Klaudia hired **Endre Hules** to carry out her vision and make it into a full script.

To this task, screenplay writer and director Endre Hules brought an impressive background. He started his career in Hungary as the Director of the National Theaters of Pécs and Szeged. He appeared as stage director at the Biennale de Paris, the Williamstown Theater Festival, at the Shakespeare World Congress, and several other stages of the world. His plays and scripts appeared worldwide. Shooting of his script "*Prima Primavera*" will start soon as an English-Dutch-Bulgarian-Hungarian co-production. Planned for 2008 is the shooting of a Canadian-Hungarian co-production, in which he will direct from his own script, a film about a girl who danced until her death. The European Media Foundation supports these films and the screenplay *Vajk and Isabella*, written by him for Satellit GmbH. Among his short-term plans is the directing of *Oedipus*, a script by Attila Szabó-Palócz. Endre Hules appeared in more than a hundred films and TV-plays. As an actor, the Screen Actors Guild has recognized his accomplishments with their Special Award. He has taught writers, directors and actors in Europe and Japan, in the United States (one example is the University of New York) and currently at Stephen Spielberg's Alma Mater, the University of Southern California.

Rounding out the creative team, among others, are **László Kovács** (Award-winning Cinematographer – Executive Producer), **Vilmos Zsigmond** (Oscar®-winning Cinematographer – Executive Producer), **George Adams** (Associate Producer), **Zoltán Honti** (Cinematographer), **Stephanie Hubbard** (Editor), and **Chris Horvath** (Composer). An additional 2,000 individuals supported the project in one way or another.

George Adams, Associate Producer, deserves special mention in the creation of the film. George is an award-winning director and has been working with Klaudia on *Torn from the Flag* from the first day on. He saw Klaudia's unique talent as a filmmaker-producer and encouraged her to make this film her first feature film.

George has over 15 years' experience as Producer, Director, and Editor of several independent films. His credits include documentary and television projects such as *Dead World*, an IFILM Halloween Pick. *Gems*, in which Klaudia starred, is a short film nominated for Best Short by Torrance Cable Television. *It Hurts to be a Rebel* is a documentary about gang members and their body art. *Max* is a video about a young homeless man on the streets of Los Angeles. George is also an award-winning theatrical producer and director of such notable plays as *The Insanity of Mary Girard*, nominated in New York as Spotlight On's Best Director and winner of the Best Ensemble Cast Award. (Klaudia also starred in *The Insanity of Mary Girard* and received an award herself.) *Fool for Love* won a Torry Award for Best Play and Best Supporting Actor; *The Boys Next Door* won a *Dramalogue* Best Ensemble Cast Award. George also produced and directed the West Coast premiere of the Hercule Poirot mystery *Black Coffee*, and the critically acclaimed *Love Letters* with American television star Marion Ross.

One of the dynamic powers working in the background, **Kinga Tóth**, has a degree in English and Linguistics. Her full, native command of English and her fluent Hungarian made her an indispensable consultant. She makes this multilingual film coherent and run so smoothly that I forgot that it utilizes several languages.

Torn from the Flag tells the historical story of the period through interviews, interwoven with archive footage, photos presenting scenes from the years at the end of WWII, the Rákosi era, celebrations, life in the country, 1956 destruction and fights, newsreels of international events and so on.

The interviewees reminisce about days long gone by. They recall their emotions, retell, or analyze the events. It is an impressive group, the movers and shakers of those historical days.

The events and interviews are multilingual, Hungarian, English, Russian, and Italian, with well-constructed subtitles for an English-speaking audience.

The selection of the background music is superb. The quiet or temperamental classical music underscores the mood of the events. The songs of the Communist Workers' Movement bring back many childhood memories. Sound editing could not have been better.

Early in the film, we hear ancient Hungarian sounds: *Megütik a dobot* arranged by **József Kozák**, Bagpipe Player, performed by The Hungarian Bagpipe Band.

In the closing of the film, we hear the haunting Hungarian folk melody *Songs from Szék* performed by **Ágnes Zsigmondi McCraven**, which still reverberates in my ears.

"Ágnes Zsigmondi has the most beautiful voice among Hungarian singers," wrote *Valóság* [Budapest, Hungary]; she has "...a voice extraordinarily pure and magnetic. She sings with restrained lyricism... her improvisation resembles a kind of jazz with Hungarian flavor..." wrote *Liberation*, [Paris, France].

Ágnes Zsigmondi was born in Budapest, Hungary. In 1972, she joined a well-known folk dancing group called *Bihari* as a lead singer and flutist. In 1974, she made her first international tour as the solo singer of the famous Hungarian *Rajko Ensemble*. She also studied at the *Béla Bartók Conservatory* in Budapest.

Technical qualities: Let me sum it up briefly: This film had a restrictive budget, but it turned out to be a quality production satisfying the highest expectations and demands. Due to Laszlo Kovacs' and Vilmos Zsigmond's help, Panavision and Technicolor are two major supporters of the film. Panavision provided the camera for the production phase and Technicolor provided the facilities for the post-production phase. The editing is excellent, especially noticeable in the sound/music editing. The film is fast-paced: the writers did not use or waste excessive time; they did not drag the scenes or fill them with fluff.

In a world that is by now so much more violent than in 1956, in a world where we get daily exposure to terrorism like the current events in the Middle East, Iraq, etc., we become rather immune to tyranny and its effects. This film had to overcome the difficulty of expressing the horrors and extremes of the days of Hungary under Communism against this current background, and did so without embellishment or grand-standing those events. There is no hatred conveyed.

It accurately and objectively portrays the revolution's effects on world events -- the negative and positive response from the Western countries. The film does not shift blame; we can draw our own conclusions. After all, it is a documentary, historical presentation.

While the film does not delve into the current Hungarian conditions, does not attempt to analyze life after 1991 in Hungary, it does give you a clue: for a moment, it flashes statistics of suicide, alcoholism and the negative birthrate as benchmarks from the Kádár era.

It is a documentary film -- actually I should call it a lesson in history. It chains you down to your seat; you are unable to tear yourself away from it. It holds your attention without exaggerated or out-of-reality sensationalism.

The film closes with credits and an expression of gratitude to the thousands who participated in the community effort to create *Torn from the Flag*. It is celebrating all who gave their lives for freedom, and helps us understand what freedom truly means.

Telling the story are the following (the information given is about who they were at the time of the uprising and its aftermath, and then where they are now): **Arisztid von Atkány** b. 1926 -- Student, class enemy, political prisoner, reporter/spy for Radio Free Europe; lives in Munich, Germany; **László Bálint** b. 1940 -- Student, State Security Agent, author; lives in Hungary; **János Berecz** b. 1930 -- Hungarian Communist politician, Member of the Hungarian Politburo, Head of the Propaganda Committee, writer, filmmaker, businessman; **László Dózsa** b. 1942 -- Child insurgent, left for dead twice during the Revolution, popular actor; lives in Hungary; **V.I. Fomin** b. 1925 -- Soviet military interpreter in Hungary 1949-56; Retired, lives in Moscow; **Dr. Gino Ragno** -- Italian student leader, politician; lives in Italy; **Árpád Göncz** b. 1922 -- Writer, politician, Member of the 1953 Imre Nagy government. Spent 8 years in prison, blacklisted. First freely elected President of Hungary 1990-2000, Retired, lives in Budapest; **Gyula Horn** b. 1932 -- Communist official, Member of Parliament, Minister, Foreign Minister -- Prime Minister -- 1994-1998; Lives in Budapest; **Inez Kemenes** b. 1937 -- Communist youth poet, insurgent, translator; lives in Hungary; **George Lassan** b. 1936 -- Tool and die maker, insurgent leader, escaped to the West, businessman, Founding member of World Association of Hungarians of '56; lives in Los Angeles; **George Mismas** b. 1935 -- Child political deportee, factory worker, insurgent, escaped to the West, businessman; lives in the U.S.; **Árpád Nagy** b. 1927 -- Peasant - communist political activist, State Secret Service Agent, Police Major, Anti-AVO Activist, retired; lives in Hungary; **Andrew Pongráz** b. 1939 -- Student, insurgent, businessman, lives in Arizona; **István "Potyka" Porubszky** b. 1931 -- Student, factory worker, insurgent leader, anti-communist nationalist activist, Escaped to the West, Returned to Hungary after 1989, artist, nationalist activist, founded '56 Antibolshevist Society in 2000 (banned); **Imre Pozsgay** b. 1933 -- Peasant - communist political activist, Communist official, Minister of State. In 1989, as Minister of State, he declared the 1956 events a "popular uprising," opening the way for political change and multiparty elections; in 1989 opened Hungary's border with Austria, Political Science College Professor in Hungary; **Róbert Szalay** b. 1930 -- Hungarian Army officer, insurgent, political prisoner, teacher, historian, author; lives in Hungary; **Árpád Szlama** b. 1934 -- Hungarian Army officer, insurgent -- brought heavy weapons to Budapest, spent 15 years in prison, activist, author; passed away earlier this year; **Emery (Imre) Tóth** -- Ran Ministry during uprising, and was advisor at the Hungarian Foreign Ministry, escaped to the West, filmmaker; lives in the U.S.; **Ferenc Várnai** b. 1928 -- Nazi Resistance fighter, Communist official, Vice President of the Hungarian Anti-Fascist Resistance Fighters Association and President of the Civil Forum in Hungary; **George Vassiliou** -- Political refugee in Hungary prior to 1956, -- Communist activist, economist, President of Cyprus (1988-1993), industrialist; lives in Cyprus; **Rózsa Zs. Szabó** -- Student, teacher, writer, publisher; lives in Hungary; **Dr. Otto von Habsburg** b. 1912 -- Son of Emperor Charles IV, and head of the Habsburg family. Heir to the throne of the Austro-Hungarian Empire (abdicated,

1961) President of the Pan-European Union, European Parliament Member, historian, author, lecturer; lives in Germany; **Dr. Henry Kissinger** b. 1923 – US Foreign Policy Advisor, Head of National Security Council. Won Nobel Peace Prize 1973, U.S. Secretary of State 1973-77, Owns consulting firm Kissinger Associates, Inc., Author, lecturer; **Csaba Békés, Ph.D.** – Historian, works at the *1956 Institute* in Budapest; **Dr. Ivan T. Berend** – Economist, Historian, former President of the Hungarian Academy of Sciences; Co-chairman of the Institute of East-West Studies, Director of the Center for European and Eurasian Studies, UCLA; **Dr. Richard M. Filipink, Jr.** – Historian, Eisenhower's biographer; **Mark Kramer, Ph.D.** – Historian, Harvard University, Head of the East European Institute, Boston; **William Taubman, Ph.D.** – Pulitzer Prize for Biography 2004 - *Khrushchev: The Man and His Era* - he is the 'Bertrand Snell' Professor of Political Science at Amherst College; **Dr. András Nagy** is a U.N. Specialist, author of *The Bang-Jensen Case*, Professor at Veszprem University.

Documentary researchers were **Bonnie G. Rowan** - USA; **Alexander Kandaurov** - Russia; and **János Varga** - Hungary.

Historical advisors: **Dr. György Csihák** - Hungarian Historical Society of Zurich; **Professor Zoltán Kramar**, Central Washington University; **Dr. M. János Rainer**; **Dr. Peter Sager**; **The Institute for the History of the 1956 Hungarian Revolution.**

Historical background notes: **Nikita S. Khrushchev** (1894-1971) – Leader of the Soviet Union 1953-1964, First Secretary of the Soviet Communist Party 1953-1964, Denounced Stalin's crimes on February 25, 1956, Removed from power in 1964, in a coup orchestrated by Leonid Brezhnev; **Joseph V. Stalin** (1879-1953) – Leader of the Soviet Union (1924-1953); Responsible for millions of deaths, died of natural causes; **Dwight D. "Ike" Eisenhower** (1890-1969) – U.S. General in WWII, U.S. President 1952-1960; Died in 1969 of heart failure; **János Kádár** (1912-1989) – Leader of the illegal Communist Party during WWII, Minister of Interior 1948-50, political prisoner 1951-53, member of Imre Nagy's revolutionary Government 10/24/56 - 11/4/56, Hungarian State leader after the Soviet suppression of the Revolution 1956-1988, instituted "New Economic Mechanism" in Hungary in 1967-68; Died of natural causes in 1989; **Imre Nagy** (1896-1958) – Fought in the 1917 Russian Revolution, lived in exile in the Soviet Union, returned to Hungary in 1945, Minister of Agriculture 1948, Prime Minister 1953-55, expelled from the Communist Party 1955, elected Prime Minister during the Revolution October 24, 1956 - November 4, 1956, arrested after the Soviet suppression of the Revolution and executed by the Kadar government in 1958, rehabilitated and reburied in 1989; **Mátyás Rákosi** (1892-1971) – Communist politician; Commissar of the 1919 Hungarian Soviet Republic. After years of exile in the Soviet Union, he was First Secretary of the Hungarian Communist Party 1945 to 1956, while also holding various cabinet posts. Calling himself "Stalin's best disciple", he organized and ruled over a totalitarian dictatorial police state. After the 1956 Revolution, he returned to the Soviet Union where he died in exile.